

ДР ДУЊА ПОПОВИЋ

РАТ СТРУЈА

Друго издање

АКАДЕМСКА МИСАО

Београд, 2024.

Др Дуња Поповић

РАТ СТРУЈА, друго издање

Издавач:

Академска мисао, Београд

Тираж:

200 примерака

ISBN: 978-86-6200-004-0

Штампа:

Графопринт, Горњи Милановац

Место и година издања:

Београд, 2024.

©2024 Академска мисао, сва права задржана

За мог оца

Инспирисано истинитим догађајима

Садржај

Ликови.....	1
I.....	3
Тесла среће Едисона	3
Чаробњак из Менло парка	6
Сијалица	8
II.....	15
Фазе.....	15
Кратак спој.....	17
Уземљење.....	18
Вестингхаузовање	20
Шеф Тесла.....	22
III.....	26
Мрак.....	26
Хладнокрвни рат	28
Интермецо.....	32
IV	37
Чикаго 1893.....	37
Нијагара.....	38
Уговор	40
V.....	43
Нобелова награда	43

Едисонова медаља.....	45
Београд	47
Литература.....	49
Захвалница.....	51
О аутору	53
Библиографија	55

ЛИКОВИ

Никола Тесла

Томас Едисон

Џорџ Вестингхаус

Новинар

Научни сарадници (12)

Научни сарадник са бродоградилишта

Грађани (5)

Франсис Аптон

Харалд Браун

Џ. П. Морган

Теслина секретарица

Председник комисије за изложбу

Чланови комисије за изложбу (4)

Лорд Келвин

Председник комисије за Нијагару

Чланови комисије за Нијагару (4)

Б. А. Беренд

Студенти (2)

Директор Теслиног музеја у Београду

Секретар Теслиног музеја у Београду

I

Тесла среће Едисона

У Америци у 19. веку. Канцеларија са столом и гарнитуром за седење за госте. Едисон се појављује окружен новинарима и аплаудирајућим народом.

НОВИНАР: Господине Едисоне *Сајентифик Американ* има част да сте код нас публиковали ово фантастично откриће. Можете ли нам рећи нешто више о њему?

На сто постављају фонограф.

ЕДИСОН: Нема потребе да ја кажем било шта, јер изум говори сам за себе – пробајте га!

НОВИНАР: *(неушш песмицу)* “*Mary had a little lamb, Its fleece was white as snow, And everywhere that Mary went, The lamb was sure to go*“ *(затим окреће ручицу и апарат понавља песмицу).*

Опет се разлеже велики аплауз.

ЕДИСОН: Јесте ли се уверили у моћ фонографа?

НОВИНАР: Јесмо! Нација није погрешила што Вас сматра за најкориснијег Американца!

Са стране стоји Тесла и чека да се гужва разиђе, па се обраћа Едисону.

ТЕСЛА: Господине Едисоне, стигао сам из Европе са препоруком и жељом да радим за Вас.

Едисон отвара писмо препоруке и чита.

ЕДИСОН: „Знам два велика човека, један од њих си ти (Едисон), други је овај млади човек (Тесла).“ Кажите ми нешто о себи.

ТЕСЛА: Као деветнаестогодишњак сам кренуо на студије инжењерства на Политехничком институту у Грацу и напредовао током прве године за дупло краће време него што је предвиђено. Затим сам започео студије математике и физике на Универзитету у Прагу, а после очеве смрти сам радио на развоју телефоније у Будимпешти и потом у Паризу. А Ви сте овде стекли веома велики углед.

ЕДИСОН: То сам лично зарадио. Као дете су ме сматрали за ометеног у развоју, па ме је код куће школовала моја мајка и охрабрила ме да у подруму још као дете имам своју лабораторију. Ниједна помоћ није била већа од те. А сав овај експериментални простор је финансирао мој отац верујући да ће мој рад оправдати његово улагање у мене. Он га је назвао Менло парк, а ја сам по лабораторији назван Чаробњак из Менло Парка. И верујем да ми је управо одсуство формалног образовања и дало довољно дрскости да откријем нешто овако велико као што је фонограф!

ТЕСЛА: Мој отац је желео да будем свештеник као и он. На крају је благословио моју одлуку да се бавим науком, финансирао ме је док је год могао. Имате ли Ви породицу, децу?

ЕДИСОН: Најискренији одговор на то питање је да ми је фонограф најдраже дете које сам створио. То је беба која ће брзо да порасте и издржава ме када ми то буде потребно. Ниједан други проналазак ме није толико претрашио као овај који је прорадио из прве. А једном ћу ваљда заборавити да је један од мојих најближих сарадника открио механизам конкуренцији за четврт милиона долара. Имате ли Ви *лепше* приче од ове?

ТЕСЛА: Што се *лепих* прича тиче, лоше здравље ме је још од родитељске куће пратило и сада прерасло у чулну преосетљивост. А за плату сам често бивао ускраћиван и последња коју сам добио је била препорука за рад код Вас.

ЕДИСОН: Коју технику примењујете у свом раду?

ТЕСЛА: Још као студент сам стекао способност да у мислима створим прототип уређаја, замишљајући све до најситнијег детаља и са знањем како ће тачно тај апарат функционисати. Имам и фотографско памћење. Зато ми није потребно да чувам белешке и правим техничке цртеже – веома једноставно репродукујем све из главе. А одатле је тешко другима да нешто преузму.

ЕДИСОН: Мој поглед на успешност у послу је прагматичан – ако нешто не проради, увек треба пробати још једанпут. Геније је 1% идеје и 99% тешког рада. Такав став покушавам да наметнем свима који раде за мене.

ТЕСЛА: Драго ми је што сам Вас упознао и била би ми част да радим за Вас.

ЕДИСОН: Добродошли у моју лабораторију!

ТЕСЛА: Хвала Вам.

Чаробњак из Менло парка

Лабораторија у Менло парку. Пространа просторија за експериментални рад, са полицама пуних лабораторијског материјала и столовима. Виде се два прозора.

ПРВИ НАУЧНИ САРАДНИК: Стари, испоставља се да смо испоручили велику количину фаличних показивача за курс на берзи и цела испорука нам је враћена.

ЕДИСОН: Окупи одмах све научне сараднике, радимо на налажењу и исправљању грешке док не нађемо начин да испоручимо оно што смо обећали.

Они се закључавају у просторији и дуго нико не излази. Кроз прозоре провирују с времена на време супруге научних сарадника.